

Uppdrag

landsbygd

URBAN AND RURAL REPORTS 2024:2

Policyverkstad – Kompetensförsörjning

En rapport från Uppdrag landsbygd

TOVE BERG, RIKARD ERIKSSON & LINUS LINSE

Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Urban and Rural Development

This report was updated 2024-10-11. The original version contained the following errors:
On page 4, “Sammanfattning”, line 11 as well as in “Nyckelord”, we had previously written that the report dealt with “livsmedelsberedskap”. Now, it is edited to “kompetensförsörjning”.

URBAN AND RURAL REPORTS 2024:2

Policyverkstad – Kompetensförsörjning

En rapport från Uppdrag landsbygd

TOVE BERG, RIKARD ERIKSSON & LINUS LINSE

Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Urban and Rural Development

URBAN AND RURAL REPORTS 2024:2

Within the series are published reports from the divisions at the department: Agrarian History, Environmental Communication, Landscape Architecture, Rural Development and the Swedish Centre for Nature Interpretation.

The aim of the report series Urban and Rural reports, issued by the Department of Urban and Rural Development, SLU Ultuna, is to present research, teaching and other interesting activities in progress at the department in a popular science way.

Editor: Andrew Butler, Assoc. Prof., Landscape Architecture

Legally responsible publisher: Stina Powell

eISBN: 978-91-85735-64-8

Authors' ORCID ID:

Tove Berg, projektkoordinator SLU, 0009-0005-8756-948X

Rikard Eriksson, professor i ekonomisk geografi, Umeå universitet, 0000-0003-3570-7690

Linus Linse, projektkoordinator SLU, 0009-0005-3138-526X

© 2024 Authors and editor (CC BY-NC-ND)

Swedish University of Agricultural Sciences • Department of Urban and Rural Development

Postal address: P.O. Box 7012, SE-750 07 Uppsala SWEDEN

Visiting address: Ulls väg 27

Delivery address: Ulls gränd 1

Phone: +46 18 67 10 00

Web address: www.slu.se/sol

Sammanfattning

SLU arbetar sedan 2019 med regeringsuppdraget ”Uppdrag landsbygd”, som syftar till att stärka forskningen om Sveriges landsbygder och främja samverkan mellan de aktörer som bedriver forskning och arbetar inom landsbygds- och regional utveckling i Sverige. En del i uppdraget handlar om att bistå landsbygds- och infrastrukturdepartementet med policyrelevant information. I arbetet mot detta har vi inom Uppdrag landsbygd utvecklat så kallade *policyverkstäder* — workshopserier där forskare möts för att diskutera utpekade teman som är centrala för Sveriges landsbygder och som departementet önskar få inspel kring i arbetet med att ta fram beslutsunderlag till politiken. Syftet med processerna är att identifiera behov av ny policy för att adressera utmaningar och möjligheter för utveckling av svenska landsbygder inom respektive tema. Denna rapport är en bearbetad sammanfattning av resultatet från policyverkstaden på temat kompetensförsörjning och skildrar de argument som presenterades av forskarna som deltog i workshopen.

Nyckelord: kompetensförsörjning, landsbygd, landsbygdsutveckling

Författare

TOVE BERG, projektkoordinator SLU.

RIKARD ERIKSSON, professor i ekonomisk geografi, Umeå universitet.

LINUS LINSE, projektkoordinator SLU.

Innehåll

Inledning	11
Förslagen	13
1. Stärk verktyg och strukturer för att förbättra matchning	13
2. Skapa incitament och förutsättningar för breddad rekrytering.	15
3. Främja interregional och internationell migration	16
4. Hänsyn behöver tas till lokala skillnader och behov	18
5. Långsiktiga lösningar för bättre kompetensförsörjning handlar också om arbetsvillkor.	19
6. Förtydliga ansvar och mandat för att öka agens.	20
Deltagare i workshopen	23
Referenser	25

Inledning

SLU arbetar sedan 2019 med regeringsuppdraget ”Uppdrag landsbygd”, som syftar till att stärka forskningen om Sveriges landsbygder och främja samverkan mellan de aktörer som bedriver forskning och arbetar inom landsbygds- och regional utveckling i Sverige. Regeringen har gett SLU och Institutionen för stad och land i uppdrag att arbeta för att stärka forskningen kring Sveriges landsbygder genom förbättrad och ökad samordning och samverkan mellan de aktörer som bedriver forskning inom landsbygds- och regional utveckling i Sverige. Uppdraget är en del av den sammanhållna landsbygdspolitiken och syftar till att stärka upptagning och tillämpning av kunskaper om landsbygdsutveckling, och stödja spridning av den kunskap om landsbygder som forskningen utvecklar. För att uppnå dessa mål genomför vi många olika insatser och aktiviteter, samordnar nätverk, och arbetar med forskningskommunikation.

Inom ramen för Uppdrag landsbygd har vi också fått en ytterligare förfrågan som handlar om att bistå landsbygds- och infrastrukturdepartementet med ”policyrelevant information”. I arbetet med detta har vi inom Uppdrag landsbygd utvecklat så kallade *policyverkstäder* – workshopserier där forskare möts för att diskutera utpekade teman som är centrala för Sveriges landsbygder och som departementet önskar få inspel kring i arbetet med att ta fram beslutsunderlag till politiken. Syftet med processerna är att identifiera behov av ny policy för att adressera utmaningar och möjligheter för utveckling av svenska landsbygder inom respektive tema. Policyverkstäderna genomförs i en process över cirka 12 veckor som ser ut enligt följande:

STEG 1: Landsbygds- och infrastrukturdepartementet pekar ut ett tema som är särskilt aktuellt för dem just nu, där de vill ha inspel kring vilka utmaningar och möjligheter forskningen ser för Sveriges landsbygder kopplat till detta tema. Tre exempel är: 1) framtidens energisystem, 2) kompetensförsörjning samt 3) livsmedelsberedskap.

STEG 2: Vi som arbetar med policyverkstäderna inom Uppdrag landsbygd identifierar en eller två temaledare med kunskap inom temat. Temaledaren/-ledarna hjälper till att identifiera deltagare att bjuda in till workshopen, agerar samtalsledare under workshopen, hjälper oss inom Uppdrag landsbygd att skriva fram en rapport med utgångspunkt i forskarworkshopen, samt presenterar resultatet för departementet vid slutrapporteringen för respektive tema.

STEG 3: Temaledare, representanter från departementet, samt processledare från SLU ses för att konkretisera temat, enas om eventuella avgränsningar, och formulera de frågeställningar som sedan guidar workshopen.

STEG 4: Forskare, praktiker, och representanter från departementet bjuds in till en digital workshop. Praktikerna kan vara personer som jobbar på berörda myndigheter, personer från branschorganisationer, eller personer från civilsamhällesorganisationer. De är personer som arbetar med temat från ett mer praktiskt håll, och under workshopen deltar de som ”aktiva lyssnare”, som ställer frågor till forskarna utifrån sin horisont för att vara med och guida samtalet. Även representanter från departementet bjuds in som ”aktiva lyssnare”. Forskarnas diskussioner är dock i centrum under workshopen.

STEG 5: En digital workshop på 90 minuter hålls med inbjudna deltagare. Deltagarna delas in i mindre grupper bestående av cirka sex forskare, en praktiker, en temaledare, en representant från departementet, samt en representant från Uppdrag landsbygd som dokumenterar och spelar in samtalet. Syftet med workshopen är att identifiera utmaningar och möjligheter för Sveriges landsbygder kopplat till respektive tema. Målet är att identifiera hur nuvarande regelverk måste ändras för att möta dessa utmaningar och möjligheter, och komma så nära konkreta policyförslag som möjligt. I slutet av workshopen ombeds alla deltagande forskare skicka in artiklar, rapporter eller andra medskick som de tycker belyser deras argument, och som de tycker borde inkluderas i rapporten som sen ska skrivas fram.

STEG 6: Temaledaren/-ledarna skriver tillsammans med Uppdrag landsbygd fram en rapport på cirka 4–7 sidor med utgångspunkt i de diskussioner som fördes under workshopen, och de artiklar, rapporter och andra medskick som erhållits av forskarna som deltog.

STEG 7: Rapporten skickas ut till alla forskare som deltog under workshopen, som får möjlighet att föreslå eventuella korrigeringar.

STEG 8: Rapporten presenteras för departementet av Uppdrag landsbygd och temaledaren/-ledarna.

Denna rapport är resultatet av policyverkstaden med temat ”Kompetensförsörjning”, och skildrar de argument som presenterades av forskarna som deltog i workshopen. Litteratur som används i rapporten har erhållits av deltagarna på workshopen. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet är den primära målgruppen för rapporten, eftersom processen utvecklats med utgångspunkt i en förfrågan från departementet. Men vi tror att även forskare och praktiker inom landsbygdsutveckling, både de som deltar på de digitala policyverkstäderna och andra, kan ha nytta av rapporternas innehåll.

Målet med processen är att komma så nära konkreta policyförslag som möjligt, utifrån den kunskap forskarna besitter och deras förståelse av det aktuella temat. Temana vi strävar efter att rama in är dock väldigt breda, med många utmaningar, lösningsförslag, och forskningsområden som på olika sätt berör dessa frågor. Vi vill därför påpeka att den här rapporten inte på något vis är heltäckande, utan reflekterar en process där forskarna har identifierat några centrala utmaningar inom detta tema för att peka på hur policy behöver korrigeras för att närma sig lösningar.

Förslagen

Rapporten har grupperat de teman som diskuterades under workshopen och som framkom i litteraturen i följande förslag:

1. Stärk verktyg och strukturer för att förbättra matchning
2. Skapa incitament och förutsättningar för breddad rekrytering
3. Främja interregional och internationell migration
4. Hänsyn behöver tas till lokala skillnader och behov
5. Långsiktiga lösningar för bättre kompetensförsörjning handlar också om arbetsvillkor
6. Förtydliga ansvar och mandat för att öka agens.

1. Stärk verktyg och strukturer för att förbättra matchning

Diskussioner om kompetensförsörjning delas ofta upp mellan hög- och lågutbildade, där man fokuserar på hur landsbygder har svårt att behålla eller locka till sig högutbildad arbetskraft på grund av en begränsad arbetsmarknad. Men deltagarna på workshopen menar att det i många landsbygdskommuner råder kompetensbrist inom både högutbildade och lågutbildade yrken. I många landsbygdskommuner präglar rekryteringssvårigheter flera branscher, både inom kommunens egna verksamheter och inom näringslivet (Berström et al. 2023). Dessa övergripande rekryteringssvårigheter handlar både om tillgången till arbetskraft, men också i hög grad om problem med matchning. När fel person befinner sig i fel roll leder det till sämre prestation för företaget (Eriksson & Rodríguez-Pose 2017), sämre trivsel för arbetstagare och lägre löner (Nyström 2021). Flera forskare pekar under workshopen på att dålig matchning är en problematik som växt. Det beror dels på en tilltagande segmentering som försvårar övergångar mellan krympande och växande yrken där bredden på både arbetskraftsutbud och efterfrågan generellt är mindre på landsbygder (Hane-Weijman et al. 2022).

Ett verktyg för att motverka dålig matchning är att stärka förutsättningarna för vidareutbildning och kompetensutveckling (Ejdemo och Parding 2018). Parding

et al. (2023a) lyfter att intern fortbildning kan vara ett verktyg för att utveckla rätt kompetens inom den egna organisationen och något arbetsgivarorganisationer bör sträva efter att utveckla. För att vidareutbildning inte ska ses som en extra börda för arbetstagaren behöver den ske mot lön, eller vara ett sätt för anställda att höja sin lön, beroende på vad för utbildning det handlar om. I rapporten, som fokuserar på region Norrbotten, pekar man på att möjligheterna till detta brister på många arbetsplatser idag (ibid.). Möjligheter till vidareutbildning och högre lön inom det egna företaget gör att människor vill stanna kvar längre, är ett sätt att fylla positioner som är svåra att hitta rätt person till i rekrytering, och öppnar upp positioner för nyutexaminerade när befintliga personer flyttar upp i företaget. Axelsson et al. (2019) pekar också på hur fortbildning kan vara ett verktyg som främjar bättre matchning inom bioekonomin, som är en bransch där matchningsproblematiken är stor. De menar att det behövs mer stöttning och finansiering från kommunalt och statligt håll för att få till detta (ibid.).

Folkbildning kan också vara ett viktigt verktyg för bättre matchning. Bjerke och Mellander (2023) pekar på att folkbildningen har en särskilt stor roll att spela för kompetensförsörjningen i landsbygdskommuner, framförallt i kommuner som har långt till större städer. När det kommer till personer som deltagit i särskild kurs visar studien att många stannar kvar på platsen efter genomförd kurs, och folkbildningen utgör därmed ”en påtaglig och stabil resurs i den lokala kompetensförsörjningen.” (Bjerke & Mellander 2023, s. 94). När det kommer till folkhögskolornas allmänna kurser visar rapporten dock att många flyttar efter genomförd kurs, många tar alltså med sig kunskaper och kompetens till annan ort (Bjerke & Mellander 2023).

Det är med andra ord centralt att fortbildningsinsatser anpassas till de lokala behoven då yrkessammansättningen varierar mellan regioner (Hane-Weijman et al. 2022) och därmed även möjligheten att göra yrkesväxlingar till mer produktiva (mätt som inkomster) verksamheter (Elekes et al. 2023). Ett tydligt exempel är omställningsstudiestödet som i sig är ett verktyg som syftar till att främja en bättre matchning av kompetens på arbetsmarknaden i sin helhet, men det finns ingen regional dimension i stödet som uppmuntrar människor att flytta till regioner där kompetensförsörjningsutmaningarna är som störst (Berström et al. 2023). För att främja en bättre kompetensförsörjning i landsbygder behöver sådana verktyg inom ramen för omställningsstudiestödet undersökas. I en studie av inomregionala yrkesväxlingar i Sverige visar exempelvis Elekes et al. (2023) att det är mer samhällsekonomiskt effektivt om utbildningsinitiativ kan utgå från lokala förutsättningar för att bättre matcha existerande arbetskraftsutbud med lokal efterfrågan och överbygga karriärväxlingar som inte är möjliga utan fortbildning. Därför föreslås:

- Strukturerad och återkommande inventering av befintliga kompetenser på lokal nivå.
- Förutsättningar för mer lokalt anpassade prognoser om framtida behov då exempelvis Arbetsförmedlingen idag inte kan erbjuda prognoser för yrken i små regioner trots att det är i dessa regioner behovet av faktabaserad utveckling är som störst.
- Öka tillgången till utbildning som både kan vara bred (till exempel folkbildning) men också specialiserad för att överbygga lokal matchningsproblematik.

2. Skapa incitament och förutsättningar för breddad rekrytering

Att främja en breddad rekrytering gentemot grupper som idag inte är en del av arbetsmarknaden i stort, eller vissa särskilda yrken, är ett annat verktyg mot bättre kompetensförsörjning. Det handlar bland annat om personer utanför arbetsmarknaden, äldre personer, och personer som av någon anledning inte ses som ett lika givet alternativ till vissa yrken eller roller. Forskare på workshopen diskuterade att många äldre personer som försvann från arbetsmarknaden under Corona-pandemin inte har kommit tillbaka i arbete efteråt, och att detta är en grupp som man borde rikta insatser mot för att stimulera att de kommer tillbaka i arbete. Särskilt i landsbygdskommuner är detta viktigt, där befolkningen generellt är äldre. Att undersöka hur man kan skapa incitament för äldre människor att jobba längre pekas generellt på som en potential. Även människor utan gymnasieutbildning som inte kommit in på arbetsmarknaden pekas ut som en underutnyttjad resurs. Att näringsliv blir mer involverat i utbildning, och att skapa fler möjligheter till praktikplatser lyfts som några konkreta verktyg kopplat till denna målgrupp (Axelsson et al. 2019; Wøien Meijer et al. 2023).

Jansson och Grip (u.å.) beskriver hur föreställningar om vem eller vilka som har ”rätt” kompetens för olika arbetsroller interagerar med kön vilket i många fall gynnar män. Föreställningar om att kvinnor har fel utbildning, erfarenheter, nätverk eller helt enkelt ger fel magkänsla leder till att kvinnor inte anställs trots konkurrenskraftig kompetens. Detta gör att man missar möjligheter att ta tillvara på lokal kompetens, men också att en könssegregerad arbetsmarknad upprätthålls (Grip 2023). Grip och Karlsson (2023) pekar vidare på att bristande jämställdhet dessutom kan bidra till att kvinnor i vissa fall slutar på arbetsplatser. I en enkätundersökning riktad till personer som arbetar som deltidsbrandmän anger procentuellt fler kvinnor än män att bristande jämställdhet på arbetsplatsen varit en bidragande orsak till att de valt att sluta (Grip & Karlsson 2023). De argumenterar därför att aktivt genusmedvetna strategier och kunskap är helt centralt för att motverka detta.

Genusstrukturer är alltså hindrande faktorer och att aktivt jobba mot diskriminering är ett arbete som i sig kan underlätta för breddad rekrytering. Många arbetsplatser saknar idag uttalade strategier för sitt jämställdhetsarbete (Parding et al. 2023a) och forskare på workshopen pekar på att det behövs mer stöd till arbetsplatser och branscher för hur de ska främja jämställdhet. Kombinationstjänster, exempelvis där räddningstjänst och vårddyrken delar på vissa arbetsuppgifter, lyfts som en möjlig lösning i vissa landsbygdskommuner som har stora kompetensförsörjningsutmaningar inom båda dessa områden, men för att detta ska kunna komma på plats krävs både bättre arbetsvillkor, löner och ett aktivt arbete för att höja statusen på arbetet inom vård och omsorg (Grip & Jansson 2022). Att på ett strukturellt plan hantera könssegregation, föreställningar om yrken, och höja statusen på vissa välfärdsyrken genom bättre arbetsvillkor och högre löner, kan alltså vara viktiga verktyg för att främja att breddad rekrytering.

Därför föreslås:

- Stöd till arbetsgivare, särskilt offentliga, att vara flexibla genom att erbjuda kombinationstjänster.
- Mer stöd till arbetsgivare och branscher för att lokalt ytterligare stärka jämställdhetsarbetet och verka för breddad rekrytering.

3. Främja interregional och internationell migration

I många landsbygder strävar man efter ökad inflyttning som en strategi för att möta kompetensförsörjningsbehoven. Ett exempel är nyindustrialiseringen i Norrland som innebär att den regionala kartan till viss del förändras. Regioner som under många år visserligen haft nettoinflyttning men kombinerat med en åldrande befolkning stagnerat eller krympt har nu en kraftig tillväxt av arbetstillfällen samtidigt som arbetskraftsbehovet bland existerande verksamheter är stort. För att möta denna växande efterfrågan måste inflyttning ske både från andra områden i Sverige och från utlandet. Migrationsbeslut är en mångdimensionell process och bortsett från migration relaterat till högre utbildning är det väldigt få som gör långväga flyttar. Etablerad arbetskraft, särskilt med lägre utbildningsnivåer, tenderar snarare att flytta mellan regionala centran (Eriksson och Rodríguez-Pose 2017). Ett tydligt exempel är hur Northvolts etablering i Skellefteå lockat inflyttare främst från närområdet, det vill säga Umeå, Luleå och Piteå (Blombäck et al. 2024).

Arbetstillfällen och lönenivåer ses ofta som starka påverkansfaktorer som driver en individ att flytta från ett område till ett annat, men sociala nätverk, familjerelationer och faktorer kopplat till den livsstil personer önskar sig är även de viktiga (Guðmundsdóttir et al. 2023). I en studie på svenska flyttmönster visar Ilyes et al. (2023) att ”mjuka” faktorer som sociala nätverk och familjerelationer påverkar framförallt flyttmönster hos dem i parrelationer och mer socioekonomiskt svaga grupper för vilka sociala nätverk kan kompensera för en svag ställning på arbetsmarknaden. Sammantaget leder detta till att ekonomiska incitament inte nödvändigtvis har en tydlig effekt på människors beslut att flytta till landsbygder (Berström et al. 2023). Flera forskare lyfte under workshopen också att kompetensförsörjningsfrågor i själva verket handlar om befolkningsförsörjning, framförallt i krympande regioner med åldrande befolkning. Målet är att få till långsiktiga lösningar och hållbara landsbygder snarare än fly-in fly-out och kortsiktig krishantering. Människor som är socialt, kulturellt och ekonomiskt inbäddade i samhällen identifierades som ett grundläggande mål, inte bara personal till yrken där det nu brister. God samhällsservice och fungerande välfärd är därav en förutsättning för att lösa utmaningar kopplat till kompetensförsörjning.

Samtidigt är kompetensförsörjning ett problem inom många branscher och regioner i Sverige och det finns en risk att ett nationellt nollsummespel uppstår, där sektorer eller

regioner riskerar bli utan arbetskraft till följd av undanträngningseffekter (Berström et al. 2023). Internationell migration, både av spetskompetenser och av människor med lägre utbildning, identifierades därför under workshopen som helt centralt. I en rapport om arbetsgivares perspektiv på att anställa migranter menar Berlina och Cavicchia (2024) att en mer inkluderande arbetsmarknad innebär fördelar i form av en mer diversifierad arbetskraft, större flexibilitet, ökad produktivitet, högre motivation och bättre kundbemötande. Begränsningar i arbetskraftsinvandring är därav en utveckling i fel riktning menar flera av forskarna under workshopen. Strukturer för att introducera utlandsfödda personer på arbetsmarknaden behöver förbättras (Ejdemo & Parding 2018), även för grupper som kanske inte tidigare varit primära målgrupper för immigration till Sverige, till exempel människor utanför Europa. Viktigt blir dock att se till att man kan garantera anständiga villkor och löner genom bra regler och lagar som skyddar människor från exploatering.

Utmaningar kopplat till att rekrytera utlandsfödda personer handlar bland annat om språk, krav på svenskt medborgarskap, regler som försvårar rekrytering av utomeuropeisk arbetskraft, och att validera bevis på utbildning och tidigare erfarenheter (Parding et al. 2023a; Berlina & Cavicchia 2024). Men det handlar också om oro att anställningarna skulle innebära högre kostnader initialt, diskriminering och negativ attityd hos övriga anställda, och kulturella olikheter (Berlina & Cavicchia 2024). Berlina och Cavicchia (2024) pekar dock på att fördelarna på sikt är större än de potentiella svårigheter och kostnader som kan uppstå kortsiktigt. Diversitet och interkulturell förståelse, att minska språkkrav eller använda tolkar, särskilt i anställningsprocessen och den första tiden av anställningen, är några viktiga verktyg. Utöver det har offentliga aktörer och arbetsförmedlingen en viktig funktion för att hjälpa till med matchning, språkkurser, främja kunskapsutbyte, stärka och marknadsföra de stödsystem som finns, och erbjuda utbildning för arbetsgivare och ledning i integration och hantering av diversitet och mångfald på arbetsplatser. Rapporten pekar på att rollen av samverkan, och stöd från offentliga aktörer, är särskilt viktigt på landsbygder och hos mindre företag (ibid.).

Verktyg i form av inflyttarlotsar, stöd och hjälp till medflyttande personer, och tandemrekrytering har också potential att underlätta för migration för både utländska och svenska kompetenser (Nyström 2021; Parding et al. 2023b). Att underlätta för partner att hitta arbete kan vara en viktig åtgärd som främjar chansen att attrahera inflyttare (Westin et al. 2016). Inflyttarlotsar samlar allt under samma tak och är en stödjande resurs i linje med detta. Men mindre landsbygdskommuner kan behöva stöd och resurser för att ha möjlighet att få detta på plats (Parding et al. 2023b). Förutsättningarna för privata respektive offentliga arbetsgivare skiljer sig åt då privata arbetsgivare i högre utsträckning kan premiera exempelvis medföljande partner, medan det för offentliga verksamheter i dagsläget är svårare. Här behövs flexibilitet för att dels kunna erbjuda medföljande arbete, men också resurser att exempelvis kunna rekrytera personal inom skola, vård och omsorg som inte redan behärskar det svenska språket. Därför föreslås:

- Underlätta internationell arbetskraftsmigration och förstärk regelverk för att garantera anständiga villkor och löner genom bra regler och lagar som skyddar människor från exploatering.

- Inrätta nationell struktur för lokala inflyttarlotsar för att stötta medflyttande personer. Det är särskilt viktigt kopplat till internationella migranter.
- Samordning mellan arbetsgivare för att underlätta parrekryteringar, särskilt inom bristyrken.

4. Hänsyn behöver tas till lokala skillnader och behov

Som nämndes ovan gällande utbildning är möjligheten till flexibilitet i hur man formulerar verktyg och lösningsförslag centralt för landsbygdernas kompetensförsörjning. Utmaningarna ser exempelvis väldigt olika ut mellan olika regioner och typer av kommuner, och policys behöver därför vara anpassningsbara efter den regionala situationen och hur arbetskraftsbehovet ser ut där (Elekes m.fl. 2023; Nyström 2021). På vissa platser är det fler bostäder, förbättrad kollektivtrafik eller en bättre fungerande skola som behöver komma på plats för att eventuell ny arbetskraft — och i allra högsta grad befintlig befolkning — ska känna att hygienfaktorer finns på plats i samhället. I andra landsbygder kan det handla om behov av inflyttarlotsar som underlättar för tandemrekrytering, bana väg för kombinationstjänster, implementera ett aktivt arbete mot diskriminering, eller bättre samverkan för integration av utlandsfödda i den svenska arbetsmarknaden. I ytterligare andra landsbygder kan de främsta bromsklossarna ligga i att arbetsvillkor och löner är för dåliga för vissa yrkesgrupper och att de därför väljer att sluta eller söka sig till bättre betalda bemanningstjänster, eller att lantbrukare helt enkelt har svårt att hitta arbetskraft som vill utföra de uppgifter de behöver folk för. Matchningsproblemen varierar också i geografin då strukturomvandlingen å ena sidan kan möjliggöra att befintlig arbetskraft i stagnerande verksamheter är efterfrågade i växande delar av ekonomin, medan det på andra platser behövs precisa utbildningsinsatser för att överbrygga matchningsproblematiken. Problemen, och därmed vilka lösningar som behöver komma på plats, skiljer sig alltså mycket åt mellan olika landsbygder.

Men generellt pekar forskare på workshopen på att vi har en god förståelse av kompetensförsörjningens utmaningar och att det som behövs är bättre strukturer på alla nivåer för samverkan. Ejdemo och Parding (2018) menar exempelvis att det finns ett övergripande behov av samordning för att hitta lösningar för bättre kompetensförsörjning. De pekar på att det behövs intermediära funktioner och aktörer som säkrar en omfattande och fungerande samordning mellan utbildningsaktörer, arbetsgivare, och kommun samt region. Detta både för att formulera lösningar kring kompetensförsörjning, men också för att gemensamt bygga attraktiva platser som människor vill flytta till, och bo kvar i. Fördjupad och mer utbredd samverkan lyfts i litteraturen också som en helt central åtgärd för att skapa bättre förutsättningar för breddad rekrytering och bättre matchning. Samordningen behöver bli bättre både mellan arbetsgivare sinsemellan, men också mellan arbetsgivare, utbildningsväsendet, samt kommun och region (Grip 2023; Parding et al. 2023a). En person föreslår under

workshopen lokala utvecklingsgrupper som samlar olika aktörer och tar fram lokala aktionsplaner för bättre kompetensförsörjning. Därför föreslås:

- Nationella samordningsinsatser för att främja kompetensförsörjning i hela landet och långsiktiga mötesplatser mellan arbetsgivarorganisationer, kommuner och regioner samt utbildningsaktörer.

5. Långsiktiga lösningar för bättre kompetensförsörjning handlar också om arbetsvillkor

Även goda arbetsvillkor identifierades under workshopen som en grundförutsättning för långsiktiga lösningar på kompetensförsörjning. Detta handlar både om att skapa platser och arbetsplatser som människor vill flytta till, men också om att få människor att stanna kvar på sina arbetsplatser och i landsbygder. Här spelar arbetsgivarna och dess organisationer en viktig roll.

Medan arbetsgivare i landsbygder kan ha svårt att konkurrera mot urbana områden med lönenivåer pekar Lundberg (2022) på att arbetsvillkor, ledarskap och möjligheter till vidareutveckling kan spela stor roll för i vilken grad man lyckas locka, behålla och utveckla kompetens (Lundberg 2022). Även Parding et al. (2023b) pekar på att goda anställnings- och arbetsvillkor är helt centralt för att människor ska söka sig till arbetsplatser, men också för att befintlig arbetskraft ska stanna kvar. I rapporten, som fokuserar på arbetsmarknadens utveckling i Boden och Luleå, konstateras att arbetare i regionen inom både vård och omsorg samt inom utbildning idag lämnar dessa sektorer på grund av undermåliga anställnings- och arbetsvillkor. Inom båda dessa sektorer menar författarna att både arbetsvillkor och arbetsmiljö liksom anseende och status behöver förbättras (ibid.). Grip (2023) pekar också på att en del i att skapa attraktiva arbetsplatser där människor vill stanna kvar handlar om att ha ett aktivt arbete mot diskriminering, och att "[t]rygghet, utvecklingsmöjligheter, goda arbetsförhållanden och närvarande chefer är faktorer som kan bidra till att såväl kvinnor som män väljer och vill stanna inom välfärdsyrken." (ibid. s. 28). Därför föreslås:

- Förtydliga arbetsgivare och arbetsgivarorganisationers roll för kompetensförsörjning.
- Förbättra arbetsvillkor och höj statusen på bristjobb inom exempelvis vård och omsorg.

6. Förtydliga ansvar och mandat för att öka agens

Utifrån forskningslitteraturen och diskussionerna vid workshopen har en rad mer eller mindre välkända problem lyfts fram kopplat till kompetensförsörjning på landsbygden. Från ovanstående text är det också tydligt att ansvaret för kompetensförsörjningen delvis ligger på olika aktörer. Även om kompetensförsörjning ses som en av de mest centrala utmaningarna både av näringsliv och offentlig sektor så råder det dock en otydlighet när det kommer till ansvar och mandat — vem som äger frågan och därmed borde arbeta för lösningar. Det är också där en stor del av dagens utmaningar går att finna då alla anser att det är ett problem men det är ingen som har ansvar för frågan, vare sig arbetsgivare, kommuner och regioner, olika intermediära aktörer eller stat. Johansson et al. (2024) menar exempelvis i sin studie om metallindustrins kompetensförsörjning att många företag känner en bristande agens, och att kompetensförsörjningsfrågorna upplevs svårpåverkade och utanför deras kontroll. Studien, där man genomfört workshops med företag inom metallindustrin, pekar på att många företag arbetar med insatser som att öka sin kommunikation om företagets fördelar, sträva efter att nå fler unga människor i sin kommunikation eller öka trivseln på arbetsplatsen genom att tillhandahålla fördelar till de anställda. Betydligt färre av företagen arbetar med insatser såsom att samarbeta med arbetsförmedling eller kommun (Johansson et al. 2024).

Flera forskare pekar på att de senaste decenniernas centraliseringspolitik för att effektivisera den offentliga förvaltningen har haft en negativ påverkan på möjligheten för landsbygdsregioner att hantera kompetensförsörjningsfrågan. Exempelvis har Arbetsförmedlingen klivit tillbaka i många geografier, antingen helt försvunnit från landsbygdskommuner eller fått minskade resurser. Mer ansvar för arbetsmarknadspolitiken faller då på kommunerna för att både tillgodose behoven bland dem längst från arbetsmarknaden genom försörjningsstödet, men också för att tillhandahålla de verktyg som behövs för att underlätta för matchning, kunskapsbyggande, fortbildning och kompetensutveckling med mera. Samtidigt är kommunernas budget begränsad, framförallt bland många landsbygdskommuner, med en relativt liten grupp tjänstepersoner som får ansvara för detta, och det är oklart om det är hos kommunerna som ansvaret ska ligga då graden av framgång att hantera kompetensförsörjningsfrågan ofta helt och hållet beror på hur väl enskilda personer i kommunen lyckas mobilisera berörda aktörer. I flera fall finns det också oklarhet kring hur kommunernas mandat ser ut, exempelvis deras rådighet och möjlighet att aktivt samarbeta med företag för att jobba mot en bättre kompetensförsörjning. Eftersom en starkare närvaro av myndigheter både bidrar till en bättre samhällsservice, men också kvalificerade arbetstillfällen, kan det offentliga också ha en direkt påverkan på kompetensförsörjningen (Hansen och Eriksson 2023). Studier från både Danmark (Hansen och Aner, 2017) och Sverige (Sandow och Lundholm 2020) visar exempelvis att offentlig sektor (myndigheter men också vård, skola och omsorg) både bidrar till en jämnare geografisk fördelning av humankapital och ökar sannolikheten för inflyttning bland högutbildade. En tilltagande centralisering minskar attraktiviteten ytterligare

och riskerar även urholka den lokala servicen. Därför behövs:

- Större tydlighet i rollfördelning och mandat, för att olika aktörer ska känna rådighet och ansvar över att börja arbeta mer strategiskt för lösningar.
- Regionerna bör tilldelas mandat och ökade resurser för att inventera kompetensbehov och samordna aktörer för att få till långsiktiga och regionalt anpassade strategier för kompetensförsörjning. Det är regionerna som dels kan samordna kommuner men också identifiera kompetensbehov bortom den enskilda arbetsgivaren. Landsbygdskommunerna har sällan kapacitet för detta och är istället bundna till olika tillfälliga projekt.
- En tydligare och mer aktiv lokal närvaro av Arbetsförmedlingen (och myndigheter som Försäkringskassa) bör eftersträvas för att både öka servicenivån och bredda arbetsmarknaden på landsbygden.

Personer som deltog i workshopen

ANETTE JOHANSSON, Jönköpings universitet, Tekniska högskolan, avdelningen för logistik och verksamhetsledning

LINA BJERKE, Jönköpings universitet, Internationella handelshögskolan, avdelningen för nationalekonomi

BRIAN KUNS, SLU, institutionen för stad och land, avdelningen för landsbygdsutveckling

PER HANSSON, SLU, kompetenscentrum företagsledning

KAROLINA PARDING, Luleå tekniska universitet, institutionen för ekonomi, teknik, konst och samhälle, avdelning människa och teknik

KRISTINA NYSTRÖM, KTH, enheten för hållbarhet, industriell dynamik och entreprenörskap

LENA GRIP, Karlstad universitet, institutionen för geografi, medier och kommunikation

CHARLOTTA HEDBERG, Umeå universitet, institutionen för geografi

MARTIN NORDIN, Lunds universitet, nationalekonomiska institutionen, AgriFood Economics Centre

SUSANNA LUNDBERG, Malmö universitet, institutionen för socialt arbete

KLAS FRITZON, Hela Sverige ska leva

MARTIN BERGVALL, Akademi Norr

MARIA AHLVED, Regeringskansliet, landsbygds- och infrastrukturdepartementet

INA BERGGÅRD, Regeringskansliet, landsbygds- och infrastrukturdepartementet

RIKARD ERIKSSON, Umeå universitet, Institutionen för geografi. Temaledare för workshopen.

TOVE BERG, SLU, Institutionen för stad och land, avdelningen för landsbygdsutveckling. Arrangör

THOMAS NORRBY, SLU. Institutionen för stad och land, avdelningen för landsbygdsutveckling. Arrangör

LINUS LINSE, SLU. Institutionen för stad och land, avdelningen för landsbygdsutveckling. Arrangör

Stort tack till alla som deltog på workshopen för er medverkan! Särskilt stort tack Rikard Eriksson som hjälpt oss i Uppdrag landsbygd att sammanställa rapporten.

Referenser

- Axelsson, A., Bengtsson, H., Szabo, C., Mako, E. & Kalmendal, R. (2019). *Morgondagens kompetenser i livsmedelsproduktionen — En explorativ studie med fokus på Skåne, Västra Götaland och Östergötland*. Region Skåne, Region Östergötland och Västra Götalandsregionen. <https://utveckling.skane.se/publikationer/regional-utveckling/morgondagens-kompetenser-i-livsmedelsproduktionen/>
- Berlina, A. & Cavicchia, R. (2024). *Employers' perspectives on hiring immigrants — Experiences from the Nordic countries*. Nordregio. <https://nordregio.org/publications/employers-perspectives-on-hiring-immigrants-experiences-from-the-nordic-countries/>
- Berström, O., Hjelm, G., Nyström, K. & Sellgren, L. (2023). *Klimatomställning på lika villkor? — vägval för Sverige och svensk industri*. Industrins ekonomiska råd. https://www.industriradet.se/wp-content/uploads/IER_rapport_2023.pdf
- Blombäck, W., Eriksson, R. & Lundberg, J. (2024). Skellefteå under omvandling. En studie av yrkesstruktur och flyttmönster under etableringsfasen av Northvolt. *Cerum reports 2024:79*.
- Bjerke, L. & Mellander, C. (2023). *Folkbildning och landets kompetensförsörjning — Vilken roll spelar folkbildningen i städer och på landsbygder?* Folkbildningsrådet. <https://www.folkbildningsradet.se/om-folkbildningsradet/publikationer-och-remissvar/rapporter/rapporter-2023/folkbildning-och-landets-kompetensforsorjning-vilken-roll-spelar-folkbildningen-i-stader-och-pa-landsbygder/>
- Ejdemo, T. & Parding, K. (2018). *51 000 anställningar i Norrbotten till och med 2030 — En analys av rekryteringsbehov och rekryteringsproblem med lösningsförslag*. Rapportserie inom Regional förnyelse. Luleå tekniska universitet.
- Elekes, Z., Baranowska-Rataj, A. & Eriksson, R. (2023). Regional diversification and labour market upgrading: local access to skill-related high-income jobs helps workers escaping low-wage employment. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 16(3), ss. 417–430.
- Eriksson, R. & Rodríguez-Pose, A. (2017). Job-related mobility and plant performance in Sweden. *Geoforum*, 83, ss. 39–49.
- Grip, L. & Jansson, U. (2022). 'The right man in the right place' — the consequences of gender-coding of place and occupation in collaboration processes. *European Journal of Women's Studies*, 29(2), ss. 250–265. doi:10.1177/135050682111042725
- Grip, L. & Karlsson, S. (2023). *Arbetsförhållanden för deltidsbrandmän/räddningstjänstpersonal i beredskap*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. <https://rib.msb.se/filer/pdf/30355.pdf>

- Guðmundsdóttir, H., Jessen, S. & Brynteson, M. (2023). *Should I stay or should I go? Early career mobility and migration drivers*. Nordregio. <https://nordregio.org/publications/should-i-stay-or-should-i-go-early-career-mobility-and-migration-drivers/>
- Hane-Weijman, E., Eriksson, R. H. & Rigby, D. (2022). How do occupational relatedness and complexity condition employment dynamics in periods of growth and recession? *Regional Studies*, 56(7), ss. 1176–1189.
- Hansen, H. K. & Aner, L. G. (2017). On the location dynamics of highly educated people migrating to peripheral regions of Denmark. *Population, Space and Place*, 23(8).
- Hansen, H. K. & Eriksson, R. H. (2023). The public sector and regional development: Why public sector employment remains a black box in economic geography, and how should we open it? *Progress in Human Geography*, 47(6), ss. 833–849.
- Ilyés, V., Boza, I., Lőrincz, L. & Eriksson, R. H. (2023). How to enter high-opportunity places? The role of social contacts for residential mobility. *Journal of Economic Geography*, 23(2), ss. 371–395.
- Jansson, U. & Grip, L. (u.å.). *Kompetens och kön i Värmland — en fråga om närhet, nätverk och magkänslor*. Nationella sekretariatet för genusforskning och Karlstads universitet.
- Johansson, A., Bjerke, L., Graffman, K. & Engström, A. (2024). Competence provision in the metal industry — a work-integrated-learning research approach. *Work-Integrated-Learning conference*, (ss. 1–14). South Africa.
- Grip, L. (2023). *Breddad rekrytering i välfärden. Lokala och regionala förutsättningar och strategier för att motverka könsbundna yrkesval*. Jämställdhetsmyndigheten. <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/h5obbf3/underlagsrapport-2023-7-lokal-och-regional-konsbunden-arbetsmarknad-23-04-27.pdf>
- Lundberg, S. (2022). Kapitel 6. Äldreomsorgens arbetsgivarskap. I: Håkansson, P. G. & Ennerberg, E. *Plats för vem? Om arbetets inkludering och exkludering*, ss. 145–170. Lund: Nordic Academic Press.
- Nyström, K. (2021). Recruitment of scarce competences to rural regions: Policy perspectives. *Rev Reg Res*, 41, ss. 211–227. doi:<https://doi.org/10.1007/s10037-021-00155-w>
- Parding, K., Ejdemo, T. & Skeppar Huuva, E. (2023a). *Rekryteringsbehov och utbildningsutbud till och med 2030*. Rapportserie inom Regional förnyelse. Luleå tekniska universitet.
- Parding, K., Lindberg, L. & Ejdemo, T. (2023b). *Kompetensinventering Boden-Luleå-arbetsmarknadsregion — Utmaningar och potentiella lösningar*. Luleå tekniska universitet.
- Sandow, E. & Lundholm, E. (2020). Which families move out from metropolitan areas? Counterurban migration and professions in Sweden. *European Urban and Regional Studies*, 27(3), ss. 276–289.
- Westin, K., Holm, E. & Haugen, K. (2016). *Släktband på arbetsplatsen: omfattning, erfarenheter och strategier*. Umeå universitet.
- Wøien Meijer, M., Cedergren, E. & Guðmundsdóttir, H. (2023). *Rooting for the Rural: Changing narratives and creating opportunities for Nordic rural youth*. Nordregio. <https://nordregio.org/publications/rooting-for-the-rural-changing-narratives-and-creating-opportunities-for-nordic-rural-youth>

PREVIOUSLY PUBLISHED AT THE DEPARTMENT

Urban and Rural reports (2015-)

- 2024:1 Policyverkstad – Landsbygdernas roll i framtidens energisystem
En rapport från Uppdrag Landsbygd
Berg, T., Elmqvist, Å. & Linse, L.
eISBN: 978-91-85735-63-1
- 2022:2 Social innovation och samhällsentreprenörskap – verktyg för omställning?
En studie av fem projekt inom Leader Höga Kusten
Norrby, T. & Sahlström, E.
eISBN: 978-91-85735-61-7
- 2022:1 Perspektiv på klimatanpassning – Vad görs, vad görs inte och varför?
Insikter från en workshop med myndighetsnätverket för klimatanpassning
Löf, A., Söderlund Kanarp, C. & Westberg, L.
eISBN: 978-91-85735-60-0
- 2021:1 A review of recent social science literature on Swedish farming. A research agenda for
understanding current and future challenges
Kuns, B.
eISBN: 978-91-85735-59-4
- 2019:4 Landscape and Wind Energy. A literature study
Butler, A. & Wärnbäck, A.
eISBN: 978-91-85735-58-7
- 2019:3 Turbulens i välfärden? Om flyktmottagandet i Dalarna 2016. Arbetsrapport från ett
forskningsprojekt
Stiernström, A., Hansen, K., Waldenström, C. & Westholm, E.
eISBN: 978-91-85735-57-0
- 2019:2 Mjolkproducenters uppfattning om nya avelsverktyg – En del av projektet Ökad
lönsamhet med nya avelsverktyg i mjölkbesättningarna
Wallin, E. & Nordström Källström, H.
eISBN: 978-91-85735-56-3
- 2019:1 Indikatorer för socialt hållbar utveckling på landsbygden
Caselunghe, E., Nordström Källström, H. & Gunnarsdotter, Y.
eISBN: 978-91-85735-55-6
- 2018:1 Det småskaliga kustfiskets förändrade förutsättningar och mervärden
Sandström, E. (red.)
ISBN: 978-91-85735-54-9, eISBN: 978-91-85735-53-2
- 2017:2 Om illegal jakt i Fennoskandia – Rapport från ett symposium
Nordström Källström, H., von Essen, E., Hansen, H.P., Peterson, M N. & Peterson, R. T.
eISBN: 978-91-85735-44-0
- 2017:1 On Illegal Killings of Wildlife in Fennoscandia—Symposium Report
von Essen, E., Nordström Källström, H., Hansen, H.P., Peterson, M N. & Peterson, R. T.
eISBN: 978-91-85735-43-3

- 2016:1 Att lära ut akademiskt skrivande – en handledning med exempel på övningar
Eriksson, C.
eISBN: 978-91-85735-38-9
- 2015:1 Toward a critical and interdisciplinary understanding of illegal hunting—a synthesis of
research workshop findings
von Essen, E., Hansen, H. P., Nordström Källström, H., Peterson, N. & Peterson, T. R.
ISBN: 978-91-85735-36-5, eISBN: 978-91-85735-37-2

Reports - Department of Urban and Rural Development (2007-2014) ISSN: 1654-0565

- 3/2014 Nature interpretation. Sandberg, E.
Besökarnas tankar. Meningsskapande i naturum förstått genom listning av besökarnas
tankar. En metodstudie
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-34-1, eISBN: 978-91-85735-35-8
- 2/2014 Landscape architecture. Dövlén, S. & Olsson, E.
Nationella, regionala och kommunala aktörer om implementering av den europeiska
landskapskonventionen i Sverige. Planering och förvaltning av landskap
ISSN: 1654-0565, eISBN: 978-91-85735-33-4
- 1/2014 Rural development. Eksvärd, K., Lönnngren, G., Cuadra, M., Francis, C., Johansson, B.,
Namanji, S., Rydberg, T., Ssekyewa, C., Gissén, C. & Salomonsson, L.
Agroecology in practice. Walking the talk
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-31-0, eISBN: 978-91-85735-32-7
- 2/2013 Environmental communication. Bergeå, H., Hallgren, L., Westberg, L. & Ångman, E.
Dialogprocessen om allemansrätten Underlag för utveckling av dialogmetodik och
dialogkompetens
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-30-3
- 1/2013 Landscape architecture. Berglund, U., Nord, J., Eriksson, M., Antonson, H., Butler, A.,
Haaland, C., Hammarlund, K., Hedfors, P., Thiirmann Thomsen, R. & Åkerskog, A.
Landskapsanalys för transportinfrastruktur - en kunskaps- och metodredovisning
för utveckling av väg- och järnvägsprojekt i enlighet med den europeiska
landskapskonventionen
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-29-7
- 5/2012 Nature interpretation. Arnell, A. (red.)
Besökarnas röster. Utvärdering av naturvägledning, Besökarstudier, Reviewing
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-28-0
- 4/2012 Rural development. Eriksson, C. & Wangenfors, T.
Fäbodbrukare om fäbodbrukets framtid. Beskrivningar av driftens villkor och synpunkter
på landsbygdsprogrammet från Sveriges fäbodbrukare
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-27-3
- 3/2012 Nature interpretation. Caselunghe, E.
Forskningsperspektiv på naturvägledning
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-26-6

- 2/2012 Landscape architecture. Eklund, K. J. (red.)
 Parken på Grönsö. Om bevarande och utveckling av en historisk park
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-25-9
- 1/2012 Rural development. Bartholdson, Ö., Beckman, M., Engström, L., Jacobson, K.,
 Marquardt, K. & Salomonsson, L.
 Does paying pay off? Paying for ecosystem services and exploring alternative possibilities
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-24-2
- 3/2011 Landscape architecture. Berglund, U., Eriksson, M. & Ullberg, M.
 Här går man. Gångtrafikanterers erfarenheter av gåendemiljön i tre städer
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-23-5
- 2/2011 Landscape architecture. Msangi, D.
 Land Acquisition for Urban Expansion: Process and Impacts on Livelihoods of Peri
 Urban Households, Dar es Salaam, Tanzania
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-22-8
- 1/2011 Landscape architecture. Berglund, U., Eriksson, M., Nord, J., Butler, A., Antonson, H.,
 Hammarlund, K., Hedfors, P. & Åkerskog, A.
 Om landskap och landskapsanalys för väg och järnväg - ett kunskapsunderlag med
 fokus på begrepp och exempel
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-21-1
- 2/2010 Swedish EIA Centre. Asplund, E., Hilding-Rydevik, T., Håkansson, M. & Skantze, A.
 Vårt uppdrag är utveckling - hållbar utveckling och regional tillväxt
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-20-4
- 1/2010 Landscape architecture. Berglund, U. & Nordin, K.
 Barnkartor i GIS- ett verktyg för barns inflytande
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-19-8
- 7/2009 Swedish EIA Centre. Kågström, M.
 Hur ska man hantera det här med hälsa? En kunskapsöversikt om hälsans roll i
 konsekvensbeskrivning och transportplanering
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-04-4
- 6/2009 Swedish EIA Centre. Åkesson, G., Calengo, A. & Tanner, C.
 It's not a question of doing or not doing it - it's a question of how to do it. Study on
 Community Land Rights in Niassa Province, Mozambique (English version)
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-04-4
- 5/2009 Nature interpretation. Arnell, A., Jansson, S., Sandberg, E. & Sonnvik, P.
 Naturvägledning i Sverige - en översikt
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-16-7
- 4/2009 Sida's Helpdesk for Environmental Assessment, Swedish EIA Centre. Engström, L.
 Liquid Biofuels - Opportunities and Challenges in Developing Countries
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-15-0
- 3/2009 Landscape architecture. Hedfors, P. (ed.)
 Urban naturmark i landskapet en syntes genom landskapsarkitektur.
 Festskrift till Clas Florgård
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-14-3
- 2/2009 Environmental communication. Andersson, Y., Setterwall A. & Westberg, L.
 Miljökommunikation för miljöinspektörer
 ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-13-6

- 1/2009 Landscape architecture. Berglund, U., Nordin, K. & Eriksson, M.
Barnkartor i GIS och trafiksäkerhet. Ett forskningsprojekt i samarbete med
Örbyhus skola
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-12-9
- 7/2008 Swedish EIA Centre. Sandström, U. G. & Hedlund, A.
Behovsbedömning av detaljplaner
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-11-2
- 6/2008 Rural development. Emanuelsson, M., Johansson, E. & Ekman, A-K.
Peripheral Communities, Crisis, Continuity and Long-term Survival
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-04-4
- 5/2008 Landscape architecture. Norrman, S. & Lagerström, T.
Grönsö park och trädgårdar
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-06-8
- 4/2008 Swedish EIA Centre. Hedlund, A. & Johansson, V.
Miljökonsekvensbeskrivning. Aktörernas roller och betydelse
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-10-5
- 3/2008 Rural development. Palmer, S., Nilsson, A. & Roigart, A.
Dynamic Change in Rice Production Systems in the Mekong Delta. A students field
report from An Gian
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-09-9
- 2/2008 Landscape architecture. Florgård, C.
Översyn av landskapsarkitektprogrammet SLU, Uppsala
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-08-2
- 1/2008 Swedish EIA Centre. Lindblom, U. & Rodéhn, J.
MKB-tillämpningen i Sverige. Antalet MKB för verksamheter och åtgärder
2005 och 2006
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-07-5
- 5/2007 Swedish EIA Centre. Lerman, P. & Hedlund, A.
Miljöbedömning och andra konsekvensanalyser i vattenplanering
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-04-4
- 4/2007 Swedish EIA Centre. Sandström, U. G. Svensk översättning.
Biologisk mångfald i miljökonsekvensbeskrivningar och strategiska miljöbedömningar.
Bakgrundsdokument till konventionen om biologisk mångfald, beslut VIII/28:
Frivilliga riktlinjer om konsekvensbedömning innefattande biologisk mångfald
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-03-7
- 3/2007 Swedish EIA Centre. Wärnbäck, A.
Cumulative Effects in Swedish Impact Assessment Practice
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-02-0
- 2/2007 Landscape architecture. Myhr, U.
Miljövärdering av utemiljöer. Metodbeskrivning för EcoEffect Ute
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-01-3
- 1/2007 Rural development. Helmfrid, H.
Natursyn. Tre svar på vad natur är
ISSN: 1654-0565, ISBN: 978-91-85735-00-6

